

Etimologične drobtinice.

Nabral Davorin Terstenjak.

Běšata, Bišati, na Beču.

Dve milji od Menguša na Kranjskem izvira Běšata, Bišata, kakor Valvasor piše: „sonst gar ein stilles Wasser, das mit einem leisen Gange fortschleicht“, samo ob deževji je silna. V vasi Zbile pri Smeledniku teče vrelčina, kateri ljudstvo pravi Běč in mestu „na Beču“.

Kako neskončno važno je to ime!

Běč naravnost izrazuje zvir, vodo in enake sorodne pomene. V sanskritu najdem bek'a „Regenwasser, in Regenzeit“, na Štorskem sem čul od kmeta Kobaléta iz slovenjebistriške fare, kateri mi je enkrat čez breg pot kazal: „Gospod! jaz se ne morem tako hitro bekati, kot Vi.“ Na vprašanje: kaj „bekati“ pomenjuje? mi odgovori: gibati.

Na Moravskem teče reka Bečva; v češčini pomenjuje bečva, sod, Fass, in bečvar, „Bötticher“ po pravem: „Wassergefässmacher“ in bečve, Wassergefäss, kakor hydria, „Wassergefäss“ od *βδοο*, voda. Sem spada slovenska beka, „Wasserweide“, toraj beko-vodo ljubeče drevó, primeri nemško: Salweide, lat. salix in sansk. Sal, „fluere“ teči, slov. Sola imena rek na Kranjskem, Ogerskem in Poljskem.

Poglavitno mesto našega cesarstva (Dunaj) se veli pri Jugoslovanih Beč, in za Rimljanov se je velelo Vindobona, to je poznamlovanje sosednih keltiških Bojev, kateri so se tudi po zapódenji Slovincov v Beču naselili bili. Vindobona pomenjuje: Vindov, to je, Slovincov Beč, keltiški: bona, „Flussmündung, Quelle“ (Adelung Mithrid. II., 48), staronordiški: buna „scaturigo“ (Grimm III., 783), basbretonski: bonn „borne“, bavarski: Wanne, „fliessendes Wasser“ (Schmeller IV., 83), sansk. vana, „aqua“ slov. bona, bana voda, jezero, muža, česk. banje „Wasserwerkzeug — Kahn“ cerkvenoslov. banja „balneum“, česki: banka „Gänschen“ prav za prav: Wasserbewohnerin, analogišno kakor *νησσα* od korenike snu „fluere“, ati, anti, antja, atja, utja, utva, Ente itd. iz korenike at, ali ant.

Kdo more tajiti, da je kritično jezikoslovje neskončno velik pripomoček zgodovinoslovcu! Kako bogat je nekaj bil jezik starih Slovincov! Ali niso ti ostanjki starega prebogatega našega jezika vredni, da jih v zlate renje (okvire, Rahmen) oblečemo?

Povestice.

Véliki petek.

Bil je zaspan, oblačen dan. Goste snežinke padajo izpod sivega neba in belijo rumeno-zelenkasto trato in pisani gojzd. Goste smreke se šibijo pod težko odejo, le stare verbe ob potoku šterlé svoje ravne šibe v pušobni zrak.

Véliki petek je, — in akoravno zunaj méte in ojstra burja piše, je vendar farna cerkev skorej polna pobožnih, pa skorej bi rekel, da bilo je več možkih kot ženskih. Al kdo se bo temu čudil, ker vsak dobro vé, koliko imajo ženske o teh dnevih opraviti, preden je vse za praznike pripravljeno.

Pa ko bi kdo z menoj v Bukovico šel, vidil bi dekle, kateremu ni ravno viditi, da bi imelo posebno veliko opraviti. — Bukovica je ozka dolinica kake pol ure od fare. Sam ne vem, zakaj ji pravijo Bukovica, ker bukve skor v nji najti ni. Na koncu dolinice je pa gojzdnarjeva hišica in v hiši pri oknu tisto dekle, ki že praznuje, akoravno je ragla pri fari še le k večernicam odraglala.

Deklica ni vesela, — z nepremaknjnim očesom gleda rumene sternade, ki se pod oknom klaverno skupej tišé, in včasih ji celó kaka solza izpod dolzih obervi uide. Dekle je Anka, starega gojzdnarja Martina edina hčí. Pa zakaj je neki danes tako žalostna? saj se ji ni nič hudega pripetilo,

marveč bi mislil, da bi mogla biti vesela, ker o praznicah ima Janez priti.

Janez je zal, pošten fant, Anki dobro znan. Pa kako bi ji ne bil znan, saj sta od mladih let, kar so Janezu starši odmerli, vedno skupej bila. Gojzdnar Martin je dečka k sebi vzel, otroka sta se pod verbami skupej igrala in se ko brat in sestra ljubila.

Kar sta si otroka bila — tudi fant in dekle nista pozabila.

Zdaj se pa že skorej eno leto nista vidila; šel je Janez v gojzdnarsko šolo; hotel je biti gojzdnar. Prosto življenje v zelenem gojzdu mu je kaj zeló dopadlo in tudi Martinu je bilo to všeč, ker leta so mu že branile svojo službo opravljati. Janez bo moj zet in moj naslednik — si je stari gojzdnar vesel mislil.

Ne vé, koliko časa bi bila še Anka rumene sternade gledala, ako bi ne bili oče, ki so ravno iz gojzda prišli, v hišo stopili.

„No, Anka! kaj ti je, da se tako klaverno deržiš, kakor da bi ti bile pute kruh snedle?“

„Nič, oče! saj nisem žalostna; sem le mislila, kako je bilo lani osorej vse drugač.“

„Se vé da Janez je bil še domá! No, pa le poterpi; saj v nedeljo ima priti. Do Mlinarjevih mu morem iti z vozom naproti; pot je gerda, sneg jo je zametil.“

Ko bi ne bil gojzdnar ravno puške nabijal, bi bil lahko vidil, kako je Anko pri njegovih zadnih besedah rudečica oblila.

„Pa mi je že prav ljubo, da Janez pride“ — nadaljnje Martin — „saj se že ne morem več uperati. Vse bi že bilo, ako bi le toliko jeze ne vžil s temi potepúhi. Sinoč so celó sultanu zavdali in mi ovco z jagnjetom odnesli, — se vé, tudi ciganu — o praznicah pečenka diši. — Ne bi rekel dvakrat, da ni bil spet Turkov Boštjan, — pa naj mi le spet pride, jaz mu bom že posvetil; gotovo bo pomnil, kdaj je zadnjo pečenko iz mojega hleva jedel.“

Anka očetovega kreganja ni poslušala, ker se je spet na okno naslonila.

„Oče! jaz nikdar ne pomnim še take žalostne vélíke noči“ — poprime spet Anka besedo.

„Zakaj je žalostna?“

„Vsako leto so na moji gredici že velikonočnice cvetele; le letos jih je mraz zaterl in tudi stara verba pri studentu ni še pognala rumenih mačic, akoravno je cvetna nedelja že minula.“

„Stara verba tudi menda nikoli več cvetela ne bo; saj komaj še po koncu stoji, in če burja ne odjenja, jo morebiti piš še nocoj podére.“

„Prav smili se mi ta verba — stara moja prijateljica; ako bi nje ne bilo, bi mi zmiraj kaj manjkalo.“

„Kakor vsaki stvari, ljuba moja, je tudi njeni čas prišel, in — — —“

„Oče! li slišite sovo, kako uka v starem dobu; tako strašno še nikoli ni ukala.“

„Kaj ti je danes, dekle! da si tako plašno? Naj sova uka, če se ji ljubi.“

„Jaz sama ne vé, pa nepopisljiva tesnoba mi serce teži in zadnjih sanj se nikakor ne morem odkrižati.“

„Oj, pusti to! Ni dobro, če si človek sam serce teži. Moli in pojdi spat.“

„Mar Vi še ne greste?“

„Jez še ne; je še le devet ura, in danes ga moram v pest dobiti; hočem mu pečenko zasoliti.“

„O ljubi oče, ne hodite, saj danes ne! Le pomislite vélíki petek je in ponoči!“

„Ravno zato grem danes, rokovnač me ne bo pričakoval, in jez strahú ne poznam.“

„Vendar, lepo Vas prosim, ostanite domá, zavolj mene ostanite!“

„Morebiti kmalo spet pridem, gledat pa vendar le morem iti. Lahko noč!“